

180015

SCRISOARE DE DESCHISĂ

CĂTRĂ ALEGĂTORII ROMÂNI DIN CER-
CUL ELECTORAL AL BOROȘINEULUI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ADRESATĂ LOR

DE

Dr. IOAN SUCIU.

ARAD, 1910.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Onorați Alegători!
Iubiți Frați!

Cu ziua, ce ne stă înaintea, în care se va dizolva Dieta țării, înceată și mandatul meu de deputat al D-Voastră.

Mare cinste mi-a tins mie soartea: a fi eu *întâiul*, care nu că am desfășurat numai, dar cu ajutorul lui Dumnezeu și prin vrednicia D-Voastră am și dus la izbândă în două rânduri falnicul steag al partidului nostru național în cercul Boroșineului.

Zilele de 26 Ianuarie 1905 și 30 Aprilie 1906, vor servi pentru timpuri îndepărtate de model, documentând, că prin trezvie în acțiune, prin curățenia moravurilor, prin organizarea și disciplina bună a luptătorilor și prin lăpădarea tuturor de interese și ambiții personale, dreapta noastră cauză ce învingeri frumoase poate se-cera, iar nouă înșine, ce zile de înălțare su-fletească ne putem procura.

În calitatea mea de deputat al cercului D-Voastre mi-am dat silința, ca atât în Dietă, cât și afară de Dietă să apăr și să promovez, după modestele mele puteri, interesele mult

cercatului nostru popor român din această patrie și în special să reprezint cu demnitate dorințele și voința poporului din cerc.

Încât îmi va fi succes aceasta și încât nu — las să judece cei chemați. Din parte-mi resimt în conștiința mea, că am făcut ce mi-sa dat mie după slabele mele puteri, ca să pot face și că am *încercat* barem — dacă n'am fost cu noroc să-mi și văd apropiat idealul — să pornesc și să duc la îndeplinire *o lucrare*, care apare de *neîncunjurabilă*, dacă voim să întărim partidul nostru național și să-i asigurăm izbândiri noi, în cercuri posedate și în alte multe cercuri locuite de Români.

Stimați Alegători! Iubiți Frați!

Partidul național român a intrat cu începutul anului 1905 iar în activitate, părăsind tactica de mai nainte, practică de peste două decenii, de a se abține de la alegerile dietale.

În campania electorală din 1905 a izbutit partidul național român să câștige 8 mandate în Dieta țării, dintre cari 3 erau din comitatul Aradului.

Și nu e mirare, că un popor, ce numără trei milioane de suflete, care adecă după dreptate cel puțin prin 70—80 de deputați ar trebui

să fie reprezentat în Sfatul țării, abia 8 mandatarilor a putut să aleagă din sinul său, — pentru că pe vremea pasivității întreg organismul partidului nostru național căzuse într'o stare de lăncezeală și lipseă rețeaua contactului direct dintre conducători și popor, care contact nemijlocit e neapărat de lipsă în ducerea luptelor politice.

Convins de necesitatea unei organizări radicale și sistematice a partidului național român din țara întreagă și pătruns de adevărul, că reale și trainice succese partidul nostru nicicând nu o să obțină prin discursuri rostite în Dietă, fie acelea ori cât de demosthenice, ci numai prin o organizare strânsă și prin o disciplină de partid impunătoare o să isbutim a ne validă noi, poporul român din aceasta patrie, drept ca un *factor*, care de nu i-se dă respectul și dreptul cuvenit, știe și e în stare, ca prin arme constituționale să și le elupte: atât în clubul deputaților, cât și în fața comitetului național tot mereu am solicitat organizarea temeinică a partidului nostru național.

1) Au fost unii, cari erau de părere, că n'avem lipsă de o reorganizare a partidului, pentru că — după părerea lor — există doar o organizație tradițională a partidului nostru național român, în care după vechea datină, preoții și

învățătorii comunelor singuratice sunt chemați să mijlocească dirijarea alegătorilor români.

2) Alții aflau, că n'ar fi consult să tulburăm spiritele și să atingem ambițiile prin o transformare pe întregul a organizației noastre de partid. Dealtcum o recunoșteau și dâșii, că cerințelor timpului modern pretinsa organizație existentă nu mai corespunde, iar între împrejurările critice de azi, acea rețea veche perde cu încetul întreaga ei valoare.

3) Alții iar nu știau cum să accentueze îndeajuns, că (nu) e bine să ne amestecăm în treburile conducătorilor fruntași din singuraticele comitate, cari s'ar putea simți jigniți, dacă comitetul ori clubul național ar porni în comitatul lor lucrări de organizare fără exclusivul lor concurs.

Din atari considerante proiectul meu de de organizare, care l-am elaborat și prezentat comitetului național și clubului dietal al naționalităților, deși primit pe lângă foarte mici modificări din partea amândouor corporațiuni încă în primăvara anului 1905, în aplicare — n'a intrat.

— Dacă la alegerile din anul 1906 ni-a succes totuși ca să mai cucerim șase mandate noi pe lângă cele 8 de mai nainte, a fost meritul împrejurărilor priincioase, mai ales roada aposto-

latului împlinit de cei 8 deputați aleși în 1905 și de mai mulți alți fruntași inimoși, cari cutreerând în vara și toamna aceluși an aproape toate cercurile locuite de Români, în peste 100 adunări publice au deșteptat poporul din amorțeală.

Și în lipsă de o organizare temeinică a obținut așadar partidul nostru național cu ocazia alegerilor din 1906 oareși-cari mici succese, dar eră de știut, că aceste succese nu se pot considera de trainice. Ce la alegerea din 1907 la Bocșa și la cea din 1909 la Orașița, dureros s'a adevărat.

Împins de conștiința mea intimă, am cercat să conving pe toți cei chemați despre netemeinicia excepțiilor, ce se ridicau împotriva inaugurării unei noi organizații a partidului nostru național și după multă trudă și mult năcaz mi-aș și succes să câștig consimțirea clubului și cea a comitetului național: d'a se pune în aplicare regulamentul de organizare.

Anul 1908 ni-a adus acest succes efemer. În interesul cauzei m'am angajat și eu însumi cu modestele mele puteri la lucrările de organizare, cari le-am și pornit în Februarie 1908, cu aparat mare. Ce eră însă de așteptat... guvernul prin organele sale a încercat îndată să ne pună piedeci în calea organizării partidului

nostru și legându-se de forme, ne-a tras pe câțiva sub cercetare transgresională.

Chiar și aceasta mică piedecă a fost însă destul, ca clubul să ordoneze suspendarea lucrărilor de reorganizare până la sentința ministrului.

După ce s'a pronunțat ministrul Andrassy, am elaborat un nou plan de organizare auxiliară într'o formă, de care să nu se mai poată agăța organele administrative, și după ce am asigurat și garanțiile recerute pentru esecutarea acestui plan, l-am prezentat clubului dietal, care l-a și primit cu unanimitate și a și designat comisiile indicate. Peste două luni însă, comitetul național a abandonat acest plan de organizare, hotărând să rămânem pe lângă vechea organizație — care după a mea părere, numai cu numele mai există.

În urma acestei hotărâri a comitetului național, am fost silit să declin dela mine orice răspundere pentru urmări. Din acest moment m'am decis-a-mă retrage de pe arena luptelor politice și dacă nu am abzis imediat de mandat, a fost din conziderații față de Dvoastră, stimați Alegători și iubiți Frați, pe cari nu voiam să vă espun neplăcerilor unei alegeri supletorii.

Acum însă țin să vă aduc la cunoștință, ce am notificat onoratului club naționalist încă

În decursul anului trecut, că: între împrejurările date nu mai sunt în poziția de-a primă candidatura de deputat în cercul Boroșineului. De altcum eu și în fața Dvoastră am declarat franc cu ocazia dării mele de seamă din 1907 în Boroșineu, cumcă leg mandatul primit din încrederea Dvoastră de cerința punerii în lucrare a organizării partidului nostru național.

Și a ajuns, ca să mă țin de cuvânt.

Stimați Alegători! Iubiți Frați!

Un strop mic sunt eu în oceanul mare al neamului românesc. De aceia nu dubitez, că atât comitetul național, cât și Dvoastră o să aflați cu ușorul un bărbat, mai vrednic și mai destoinic decât micimea mea, în jurul căruia grupați cu credință românească să duceți la izbânzi și mai strălucite steagul partidului nostru național.

Mi-ați procură și mie fostului Dvoastră vătav dulcea mângâiere, că dacă am fost în-tâiul deputat național român al cercului Boroșineu, nu-mi vor putea—zice—contrarii-noștri politici, că am fost totodată și ultimul.

De aceia cu înzistință vă rog, pretind, ba chiar vă conjur în puterea dragostei frățești ce mă va legă de Dvoastră pân' la ultima mea răspirare, ca să stați drepți și neclintiți în ju-

rul steagului partidului nostru național, care singur ne poate scăpa și mântui, și fără care ne risipim, ca cenușa purtată de vânt.

Păziți-vă de momeli, stați neînduplecați în fața presiunilor, încunjuțați intrigile și înfrunțați ademenirile.

Fie-vă în minte totdeauna, că nu alesul a învins, ci Dvoastră și dacă ar cădea, nu candidatul Vostru pierde, ci Dvoastră, și cu Dvoastră dimpreună întreg partidul național român suferă o dureroasă înfrângere.

Aduceți-vă aminte de momentele înălțătoare ale învingerilor din anii 1905 și 1906 și de bucuria, cu care a aplaudat ținuta noastră deamnă întreaga obște românească.

Reîmprospătați-vă în memorie fețele întristate ale contrariilor noștri politici și păziți-vă fiecare, ca prin faptă neprecugetată să contribuiți, ca după alegerea nouă, ce vă stă înaintea, obștea românească să fie întristată și contrarii noștri politici s'ajungă a fi veseli.

Nu știu încă, că înțelepciunea comitetului nostru național pe cine va designa de nou stegar al Dvoastră, nici că privirile Dvoastre spre cine sunt mai cu încredere îndreptate. Sper însă, că acum, când nu încapă îndoială, cumcă numai prin solidaritate desăvârșită și pe lângă cea mai perfectă bunăorganizare o să

fiți în stare a învinge față cu contrarul Vostru politic atât de puternic, orice ambiție, deșartă personală, orice rencoare, orice rivalitate dintre fruntașii din cerc și din comitat va amuți cu desăvârșire. Mai mult: în fața steagului sfânt al neamului, rămas pe un timp oare-care fără paznic acreditat și aceia dintre Dvoastră și ai Voștri, cari au păcătuit ori cu fapta, ori cu vorba, ori cu gândul împotriva persoanei nepretențiosului stegar de pân'acuma, vor cercă să espieze de acum încolo prin alipire mai sinceră cătră însuși steagul național.

Onorați Alegători! Iubiți Frati!

Apucăturile viclene, prin cari contrarii noștri politici voiesc să ne înfrice, probează să ne seducă și încearcă să ne momească ca pe singuratici, pe țărani și pe inteligenți deopotrivă, ca astfel să ne deslipească de trunchiul viguros al neamului nostru, — să practică ele și față cu însuși partidul național român. Ținta ar fi: abaterea partidului întreg dela calea dreaptă, care ni-o prescriu interesele vitale ale neamului nostru, abaterea dela politica noastră „națională“, inaugurată de marele Andreiu și de contimporanii săi.

În fel și chip ies *la iveală tendințe, a căror scop final este*, prin producerea unei

zăpăceli și desorientări, să izbutească a ne înjugă la carul altor interese, străine de cele ale noastre proprii.

Și aceste tendințe sunt cu atât mai pri-mejdioase, cu cât apar ele îmbrăcate într'o haină plăcută și simpatică Românului.

„Dinasticismul nostru tradițional“! Ce di-trambi ni-se cântă zilnic la urechi! Da, fideli am fost totdeauna Monarchului și glorioasei Sale Case Domnitoare. Și avem să-i fim. Nu-i lipsă însă, ca mereu să ne lăudăm cu „nese-cabilul nostru dinasticism“, necumva să crează oricine, că noi suntem urmașii numai ai gladiatorilor din circuri, cari rosteau salutul: Ave Caesar! morituri te salutant!

E într'adevăr curios, că de câteori suntem dați pe placul șovinismului necruțător, îndată să și ivesc condeie, cari prin încunjur își află cale și teren în centrul ziaristiceii noastre, spre a ne tocă zilnic la urechi, că n'avem să des-perăm, să fim d'aceea și mai departe di-nastici...

Să fim dinastici. Dar opinia noastră pu-blică las' s'o conducă politiciani, cari știu și reproșă și nu condeie, cari au misiunea numai a molcomi, a lăudă și a contracaria.

Iubiți Frați!

Mă abțin d'a pătrunde mai adânc în schițarea multelor încurcături, cari ni-le pricinuesc amestecurile unor iresponsabili în dirijarea opiniei noastre publice. Decis a mă retrage pentru deocamdată dela politica militantă, nu voesc să provoc prin conținutul acestor orduri polemice cu ceice s'ar află atinși.

Țin însă să exprim nădejdea mea, că onoratul comitet național va ști să exchidă dela ingerință în afacerile partidului nostru național pe orice factor stătător sub influință externă și va ști să pună frâu acelor persoane, cari își iau aerul a vrea să conducă ele, de după culise, formarea opiniei publice românești și să dirije, după pofta și interesul lor, mersul politicei partidului nostru național peste tot, ori cel puțin parțial.

Statul major, care nu știe să-și susție sieși dreptul exclusiv al dirijării oastei și nu are destulă energie spre a ciuntă orice veleități separatistice d'ale oficierilor siguratici ori d'ale unor grupări mici: nici când nu va dispune de o oaste disciplinată, ci mai mult de o armată din gloate compusă, care arată a fi mare, dar în față contrarului stă demoralizată, așteptând fiecare, ca celalalt să înceapă lupta, celalalt să se jertfească, iar el să scape mai cu

ușorul din ciocnire și dacă s'ar câștiga victorie, să rămână în viață și cineva, care să culeagă laurii... dacă nu... care să pacteze...

Tot așa și un partid, dacă conducătorii săi nu vor purta grija, ca să-l ție în cea mai severă disciplină de partid, divizase-va cu vremea în grupuri de interese deosebite. Iar între fruntașii-ofițeri, amestecase-vor și elemente, cărora nu binele obștesc li este singura călăuză în toate faptele lor, ci și interesele și ambițiile lor personali; oameni, cari până ce se pot ridică și îngrășă între ai săi, dau pe grozavul, îndată ce însă așa *le cere ambiția ori interesul — trec în tabără străină.*

Sum convins, că cei chemați vor lua încă de vreme toate măsurile necesare, întru a preveni curente demoralizătoare și a exchidè delatol conducător în partid elemente nemodeste și neprobate.

Onorați Alegători !

N'am să Vă obosesc cu o descriere amănunțită a situației politice actuale. V'am vorbit asupra acestui obiect în decursul anilor trecuți în mai multe rânduri și puțin nou aş avea să Vă mai spun.

Sustă și azi, ba se dă tot mai impetuos pe față tendința, d'a-trage la îndoială dreptul de existență al partidului nostru național român.

Tindem să spargem unitatea și întregitatea statului ungar, — gravităm înafară, — conspirăm cu vrăjmașii patriei noastre: aceste sunt acușările, pe cât de falze, pe atât de cutezante, prin cari încearcă a ponegrî partidul nostru înaintea publicului maghiar neorientat și ușor crezător, precum și a speria dela conlucrare cu noi, pe cei mai slabi de înger dintre ai noștri.

Alții manevrează împotriva partidului nostru cu șiretlicuri. Caută a smulge pe cei credului și pe cei demoralizabili dela sinul partidului național făgăduind, că îndată ce o să între în partidele lor: o să îi ție tot cu fripturi și plăcinte, toate durerile ni-le vor alină, toate dorințele noastre juste, împlinite vor fi.

Contele Stefan Tisza este azi bărbatul de stat maghiar, care mai dinadins s'a pronunțat împotriva existenței partidului nostru național.

Așa zice nobilul conte, că însași gruparea noastră într'un partid național osebit, ar fi negațiune flagrantă a întregitășii „nașionei politice ungare“, unitare și indivizibile, a noșionei, care ni-o impune articolul de lege 44 din anul 1868.

Și a afirmă asta, tot acel bărbat o cutează, care dacă exprimă cuvintele de „magyar nemzet“ nici când nu înșelege sub aceasta numire — „nașionea politică ungară“, ci totdeauna singur

numai *Maghiarimea!* Tot acela, care sparge în fel și chip „națiunea politică ungară“, — a cărei părți constitutive, adecă cetățenii, resp. rasele, căror aparțin ei — sunt prin lege egal îndreptățite: în *parte chieamată a domni* și în altă *parte*, care *are a fi supusă*, — în parte, care în toate pornirile și chiar și în cele extrem idealistice, ori cât de egoiste, ar avea dreptul să se razime pe puterea statului, — și în altă parte, care chiar și numai prin aceea, că ține la limba sa strămoșească și la dreptul său de viață etnică proprie, cutează a fi în contrazicere cu idealul șovinismului maghiar, care culminează în „zidirea statului unitar național maghiar“ — și nu „ungar“ numai.

În ce privește *promisiunile dlui Tisza*: facă bine și nu uite, că avem motiv a ne feri de credulitate. A rămas doar în paguba noastră *nu numai sute de promissii*, cum sunt și în unele părți din discursurile mai recente ale Dsale, *dar a rămas chiar și lege fundamentală — uitate!* După atari precedente cu greu se vor afla Români buni; cari să se dea de umplătură al partidului Dsale, nainte d'a se împlini vorba strămoșască: „Ce-i în mână, nu-i minciună!“ Înțeleg: în *mâna neamului*. Pentrucă aceea, ce ar primi unul ori altul pentru sine, nu-i spre mântuirea, ci chiar din contră: spre stricarea și demoralizarea neamului întreg.

Onorați Alegători ! Iubiți Frați !

Revin iar la aceia, cu ce am introdus această epistolă a mea. Nu-mi pasă, zică — vestească-mă câte un „augur“ și deacum încolo, că lupt cu idee fixă; zică-se, că aş fi „*maniacul organizării*“ și știu eu câte alte toate. *Dela convingerea mea, că renașterea vieții noastre publice numai prin o temeinică organizare a partidului național-român se poate produce, nu mă va abate nici păsul nici zimbetul nimăru.*

Memoriul, care l-am prezentat iubitului prezident al clubului național, cred, că va ajunge cândva să fi apretiat.

Da-ar bunul Dzeu, să mă adevăresc de slab proroc, mă tem însă, că nu e departe vremea, când urmările grave ale ușurinței, cu care să tratează chestia organizării, vor justifica strigatul meu cassandric.

Pân'atunci însă, pânăce sustă între mine și foștii mei colegi, de cari stimă și iubire mă leagă, o divergință de păreri în ale organizației partidului, — las să stau eu la o parte, ca modest rezervist concediat al partidului nostru național, care, urmărind cu cel mai viu interes luptele electorali, ca simplu membru al marei obști românești: preamări-voi și eu pe cei vrednici și aplauda-voi pe cei bravi, — bucura-

mă-voi de învingeri și deplânge-voi înfrângerile.

Iubiți Frați! Stimați Alegători!

Încetez a mai fi mandatarul Dvoastră în Dieta țării, nu o să încet însă a fi sincerul Dvoastră prietin pururea binevoitor și iubitorul Dvostru frate, care întotdeauna mă voi interesă viu de soarta Dvoastră și voi stă gata a promovă binele și fericirea Dvoastră.

În acest moment al despărțirii primiți cu toții înc'odată expresia mulțămitei mele pentru credința și bravura D-voastră, cu care m'ați încunjurat.

Fiți cu toții salutați și îmbrățișați de a-l Dvoastră iubitor

Arad, 21 Martie n. 1910.

frate și fost deputat

Dr. Ioan Suciu.

